

22 November 2022

Sammanfattning

DET SVENSKA EU- ORDFÖRÄNDE- SKAPET:

11 förslag för en omstart av
den inre marknaden

Syftet med rapporten är att inspirera den svenska regeringen att driva på för en ambitiös omstart av den inre marknaden under det kommande EU-ordförandeskapet. Syftet är också att inspirera till nya initiativ för den inre marknaden från Europeiska kommissionen och andra EU-aktörer.

Rapporten identifierar **elva specifika och effektiva politiska initiativ**, som kan bidra till att stärka den inre marknads funktion, och bygger på en undersökning bland svenska små och medelstora företag, intervjuer och en detaljerad litteraturstudie.

Tillsammans utgör de elva rekommendationerna en färdplan för en starkare och mer enad inre marknad. De detaljerade politiska åtgärderna och genomförandet av dem överläts till de ansvariga EU-institutionerna.

Den här rapporten beställdes av Amazon och genomfördes av Implement Consulting Group. Den är en oberoende bedömning av hur ytterligare integration av den inre marknaden kan stödja EU:s tillväxt och motståndskraft.

Arbetet utfördes i dialog med en rådgivande grupp bestående av representanter från Svenskt Näringsliv, Företagarna och Amazon. Som en del av studien genomfördes en enkätundersökning bland Företagarnas medlemmar. Resultaten representerar perspektiv från svenska små och medelstora företag, som gör affärer på den inre marknaden.

Sammanfattning

Den 1 januari 2023 tar Sverige över ordförandeskapet i EU:s ministerråd. Det sker vid en tidpunkt då det är som allra viktigast för den Europeiska unionen att stå fast och enad kring kärnvärdena öppenhet och demokrati.

En uppmaning till att agera under det svenska ordförandeskapet

I en tid när geopolitiska spänningar tilltar, globala värdekedjor ökar och den globala ekonomin är på väg mot recession är den inre marknaden avgörande för att säkra tillväxten och motståndskraften i EU:s ekonomi. Mot bakgrund av en undersökning av nästan 1 000 små och medelstora företag, intervjuer och en litteraturstudie föreslår vi att EU:s regeringar och institutioner genomför följande åtgärder:

FORMULERA EN DJÄRV OCH AMBITIÖS VISION FÖR DEN INRE MARKNADEN

Den inre marknaden är avgörande för att skapa en ekonomi som fungerar för människor, för att stärka EU:s ställning i världen och för att göra EU redo för den digitala tidsåldern – tre av de sex huvudmålen i Europeiska kommissionens arbetsprogram för 2023.

BYGG EN KULTUR BASERAD PÅ FÖRTROENDE OCH REGELEFTERLEVNAD

Friktionsfri handel på den inre marknaden kräver ett fullständigt, korrekt och omedelbart införlivande av EU-lagstiftning i den nationella lagstiftningen. Om de hinder försvinner, som beror på att inre marknadslagstiftningen inte är fullständigt genomförd, kan EU:s ekonomi öka med ytterligare 520-600 miljarder euro.

SKAPA EN GRÖN OCH CIRKULÄR INRE MARKNAD

Handel är ett medel för att främja och sprida innovationer över flera marknader och för att minska kostnaderna för att övergå till mer hållbara produktions- och konsumtionssystem. Friktionsfri handel med klimatvaror och klimattjänster på den inre marknaden är en förutsättning för att genomföra den gröna omställningen.

ANVÄND DIGITALA VERKTYG OCH LÖSNINGAR FÖR ATT SKAPA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR TILLVÄXT

EU-lagstiftningens effektivitet och ändamålsenlighet kan undergrävas av att företag inom EU tillämpar den på ett mycket komplicerat sätt. Genom att använda digitala verktyg kan man sänka kostnaderna för att samla in, uppdatera och göra information tillgänglig på den inre marknaden.

Vi kompletterar dessa övergripande åtgärdsförslag med elva konkreta rekommendationer.

FORMULERA EN DJÄRV OCH AMBITIÖS VISION FÖR DEN INRE MARKNADEN

#1 Anta en ambitiös strategi för den inre marknaden.

Anta en strategi för den inre marknaden som tydligt prioriterar den inre marknaden i EU:s integrationsprojekt, gröna omställning och innovationsagenda. Strategin för den inre marknaden bör ta ett helhetsgrepp om hela företags- och konsumentresan.

#2 Stärk Solvit genom att inrätta en ombudsman för den inre marknaden i varje EU-medlemsstat och ålägg Solvit att agera mer proaktivt i strukturella ärenden samt öka kunskapen om Solvit.

Utse en ombudsman för den inre marknaden (med ansvar för eller i samarbete med Solvit) i varje medlemsstat som ett nationellt, oberoende organ med tillgång till effektiva rättsmedel. Ett nätverk av ombudsmän för den inre marknaden bör inrättas under Europeiska kommissionens överinseende för att säkra en enhetlig tolkning av EU-reglerna i medlemsstaterna.

#3 Gör befintlig och ny EU-reglering föremål för ett dataflödestest.

Genomför ett dataflödestest som bygger på principen om dataskydd, men som samtidigt begränsar risken för att skapa onödiga bördor vid tillämpningen av dataskyddsreglerna. Det ger företagen möjlighet att rättsligt pröva beslut om uppgiftsskydd som uppfattas som oproportionerliga.

BYGG EN KULTUR BASERAD PÅ FÖRTROENDE OCH REGELEFTERLEVAD

#4 Uppgradera den europeiska planeringsterminen så att den omfattar rekommendationer om hur genomförandet av EU-lagstiftningen kan harmoniseras och hur bristerna i efterlevnaden ska minskas.

Skapa incitament för medlemsstaterna tar politiskt ansvar för att EU-reglerna tillämpas korrekt. Det kan ske genom att rekommendationerna om att minska bristerna i efterlevnaden samt att harmonisera genomförandet av EU:s lagstiftning integreras i den europeiska planeringsterminen, och kontrolleras genom en kombination av övervakningsmekanismer och eventuella sanktioner.

#5 Öka användningen av verktygslådan för bättre lagstiftning: ny lagstiftning bör utformas med hänsyn hur den ska genomföras och kraven på konsekvensbedömning ska alltid respekteras.

Säkerställ att genomförandet av reglerna är inkluderat i utformningen av all ny lagstiftning och att konsekvensanalyser alltid genomförs. Konsekvensanalyser är avgörande för att få väl förankrade, genomförbara regleringar och att dessa uppnår de politiska målen utan oavsiktliga konsekvenser och kompromisser.

SKAPA EN GRÖN OCH CIRKULÄR INRE MARKNAD

#6 Kartlägg och undanröj rättsliga hinder för handel med klimatvaror och klimattjänster på den inre marknaden.

Kartlägg och undanröj rättsliga hinder för handel med klimatvaror och klimattjänster på den inre marknaden i syfte att påskynda minskningen av koldioxidutsläpp, genom att strukturera marknadssignaler, stimulera innovation och sänka priset på ny teknik. Utarbeta en färdplan för att undanröja kritiska hinder och övervaka genomförandet.

#7 Utforma EU:s digitala produktpass på ett sätt som underlättar företagens cirkulära arbete.

Inför ett väl utformat digitalt produktpass baserat på synpunkter från berörda parter, inklusive små och medelstora företag. Minimera risken för att administrativa bördor och kostnader för företagen minskar passets potential att stödja cirkularitet eller skapar bristande sammanhållning på den inre marknaden.

ANVÄND DIGITALA VERKTYG OCH LÖSNINGAR FÖR ATT SKAPA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR TILLVÄXT	
#8 Skapa en enda kontaktpunkt för medlemsstaternas system för utökat producentansvar (EPR).	Inrätta ett harmoniserat tillvägagångssätt för EPR. En centraliserad och uppdaterad digital EPR-lösning med en enda kontaktpunkt för EPR underlättar för en enda EPR-registrering och -rapportering i alla medlemsstater på produktnivå.
#9 Skapa ett enda moms-id och utvidga moms vid en enda kontaktpunkt.	Förenkla momsförfarandena genom att skapa ett enda momsregistreringsnummer i EU och utvidga det befintliga konceptet med en enda kontaktpunkt för moms till att omfatta alla varutransaktioner (inklusive EU-omfattande lagerplacering och vidareförsäljning).
#10 Erkänn digital märkning som en verklig ersättning till fysisk märkning.	Anpassa EU:s märkningskrav till den digitala tidsåldern genom att ge producenter möjlighet att välja om de vill marknadsföra sina produkter digitalt eller fysiskt. Erkänn digitala etiketter som verklig ersättning till fysiska etiketter i alla produktgrupper och medlemsstater.
#11 Skapa förutsättningar för utvecklingen av enkla, snabba, tillförlitliga och billiga gränsöverskridande betalningar, både för betalningar i euro och andra valutor.	Skapa ett mer konkurrenskraftigt ramverk för gränsöverskridande betalningar för att se till att EU-medborgarna har tillgång till ett brett utbud av leverantörer som alla verkar i en öppen och konkurrensutsatt miljö, inklusive traditionella finansiella leverantörer såsom banker, fintech-leverantörer och plattformsoperatörer.

Våra rekommendationer ger en röst åt svenska små och medelstora företag

Små och medelstora företag är ryggraden i den svenska ekonomin: de utgör 99,9 procent av alla företag och står för 48 procent av BNP. Sedan 1990 har dessa små och medelstora företag skapat fler än fyra av fem arbetstillfällen i Sverige och står för 55 procent av den totala sysselsättningen. Små och medelstora företag är de främsta pådrivarna för innovation och utvecklar innovativa lösningar på globala utmaningar som t.ex. klimatkrisen.

Sedan Sverige blev medlem i EU 1995 har den inre marknaden i genomsnitt ökat Sveriges BNP per capita med 1,5 procent, skapat 70 000 arbetstillfällen och ökat medborgarnas köpkraft med 540 euro – varje år. Den standardisering och harmonisering av regelverk som ligger till grund för den inre marknaden är särskilt värdefull för små och medelstora företag, då de ofta saknar kunskap, storlek och ekonomiska resurser för att ta sig in på exportmarknader med olika handelssystem och regelverk.

Som en del av denna studie genomfördes en undersökning bland cirka 1 000 svenska små och medelstora företag, varav 300 är eller skulle kunna bli exportörer. Av dessa uppger 95 procent att de har dragit nytta av den inre marknaden, men cirka 75 procent av dem menar att rättsliga hinder i viss mån begränsar deras möjligheter att göra affärer på den inre marknaden.

Rättsliga hinder ökar kostnaderna, minskar vinsterna och försämrar konkurrenskraften hos svenska små och medelstora företag i förhållande till konkurrenter på andra marknader. De företag som deltog i undersökningen bekräftar enhälligt att en minskning av rättsliga hinder skulle underlätta för dem att göra mer affärer på den inre marknaden. Nästan nio av tio små och medelstora företag uppger att en förenkling av administrativa förfaranden skulle underlätta för dem att göra mer affärer på den inre marknaden. Lika viktigt är att säkra bättre tillgång till nationella regler, harmonisera moms förfaranden och skapa bättre förutsättningar för gränsöverskridande betalningar.

En sammanhållen gemensam inre marknad erbjuder en plattform för små och medelstora företag som vill bli större och bygga upp muskler för att kunna konkurrera globalt. En orealiserad inre marknad innebär således att den svenska (och europeiska) ekonomin går miste om betydande möjligheter att skapa ännu större fördelar för arbetstagarna i form av fler arbetstillfällen, bättre betalda jobb och ökad anställningstrygghet. Dessutom går konsumenterna miste om fördelar såsom lägre priser, större produktutbud och kortare leveranstider.

Rapporten är också avsedd att inspirera framtida initiativ för den inre marknaden

Den inre marknaden är en av EU:s största framgångar och skapar förutsättningar för att EU ska bli världens främsta ekonomi. Den ackumulerade vinsten från den inre marknaden uppgår till 8–9 procent av EU:s BNP. Samtidigt har konsumenterna fått tillgång till ett stort utbud av varor och tjänster till lägre priser.

Den inre marknadens storlek har dessutom gett EU en stark ställning i förhandlingar och dialoger med globala partners. Genom att använda detta inflytande under utmanande perioder som kännetecknats av externa chocker och globala störningar, har en mer motståndskraftig och välmående ekonomi byggts i EU.

På grundval av den inre marknadens betydelse uppmanar rapporten också till att framtida EU-initiativ ska fortsätta att driva en djärv och ambitiös vision för den inre marknaden. Det finns också ett antal politikområden som är viktiga för små och medelstora företag som inte har tagits med i undersökningen, men där framtida initiativ på den inre marknaden skulle kunna göra stor skillnad:

- **Offentlig upphandling** | Små och medelstora företag ser en stor tillväxtpotential om man undanröjer de hinder som försvårar deltagande i offentliga upphandlingar på den inre marknaden, bland annat språkbarriärer, bristande insyn och rättsliga hinder. Vi uppmanar kommande EU-ordförandeskap och kommissioner att initiera forskning på detta område och ta politiska initiativ som gör det lättare för små och medelstora företag att delta i gränsöverskridande offentliga upphandlingar.
- **Upphovsrätt** | Små och medelstora företag kräver en harmonisering av reglerna för tjänster. Eftersom vissa programvaror och digitala tjänster till stor del består av

upphovsrättsskyddat innehåll är den fria rörligheten för tjänster nära kopplad till upphovsrätten. I dag hindras den fria rörligheten av att upphovsrätten delvis består av EU-lagstiftning och delvis av nationell lagstiftning. Vissa saker kan alltså vara skyddade i ett land men inte i ett annat. Vi uppmanar framtida EU-ordförandeskap och kommissioner att säkerställa att det sker en harmonisering av detta lapptäcke av direktiv, förordningar och nationella lagar, som driver upp transaktionskostnaderna med olika rättigheter och avtal för olika medlemsstater.

Avgränsning och utarbetande av rapporten

Den Europeiska kommissionen har ett brett och långtgående arbetsprogram för 2023. Som ordförande i EU:s ministerråd är det den svenska regeringens uppgift att välja vilka frågor som rör den inre marknaden som ska prioriteras under perioden. En annan, lika viktig uppgift för det svenska ordförandeskapet är att börja lägga grunden för nästkommande kommissions arbete 2024. I denna rapport uppmanar vi den svenska regeringen att fokusera på att påskynda integrationen av den inre marknaden – inte för att flytta fokus inåt utan för att skapa en stark och enad inre marknad som kommer att gynna EU i globala förhandlingar och geopolitiska dialoger.

Prioriteringen av de elva rekommendationerna har krävt omfattande kartläggning och förberedelser. Vi har utgått från de små och medelstora företagen, som drabbas oproportionerligt hårt av rättsliga hinder. Rekommendationerna kommer dock att gynna alla företag oavsett storlek. Fördelarna kommer att spridas till arbetstagarna genom fler arbetstillfällen, bättre betalda arbeten och ökad anställningstrygghet. Dessutom kommer konsumenterna att dra fördel av lägre priser, större produktutbud och kortare leveranstider.

Utarbetande av rekommendationer

Rekommendationerna i den här rapporten inkluderar initiativ som kan genomföras på kort sikt, men syftet är också att ange riktningen för en ambitiös långsiktig vision för den inre marknaden. Rapportens relevans sträcker sig därför längre än till det svenska ordförandeskapet.

Rekommendationerna i rapporten baseras på följande:

- **SME-undersökning** | Tillsammans med Företagarna har vi genomfört en undersökning bland dess medlemmar. Syftet med undersökningen var att kartlägga de viktigaste hindren och möjliga lösningar för att göra affärer på den inre marknaden. Totalt deltog 987 små och medelstora företag i undersökningen, varav 300 är antingen befintliga eller potentiella exportörer.
- **Intervjuer** | Vi har intervjuat representanter för svenska företag och myndigheter, dels för att fördjupa förståelsen för vilka politiska initiativ som kan förenkla affärer på den inre marknaden, dels för att skärpa våra politiska rekommendationer.
- **Litteraturoversik** | Vi har gjort en litteraturgenomgång för att kartlägga fördelarna med den inre marknaden samt tillväxtpotentialen med ytterligare integration. Vi har också funnit inspiration till de politiska rekommendationerna i befintliga ståndpunkter.

Kontakta

Eva Rytter Sunesen
+45 2333 1833
evar@implement.dk

Laura Virtanen
lavi@implement.dk

Line Børger
linb@implement.dk

Karoline Mangor
kman@implement.dk